

Izvorni znanstveni članak

UDK: 327(410)

327(410:497.5)"199/200"

Primljeno u uredništvo: 15. 11. 2007,
Prihvaćeno za tisak: 02. 12. 2007.

Vanjskopolitički prioriteti Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i politika prema Hrvatskoj

DEJAN JOVIĆ*

Sažetak

Glavni cilj ovog teksta je da pojasni vanjsku politiku Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, naročito u Jugoistočnoj Europi, okolnosti koje utječu na njeno formuliranje, te posebno one aspekte britanske vanjske politike koji utječu na britansku politiku prema Hrvatskoj. Britanija ima ambivalentan odnos prema Europi. S jedne strane, ona želi biti dio Europe, i iz sigurnosnih, i iz ekonomskih, i iz političkih razloga. Ali, istodobno, iz povijesnih, ideoloških i geografskih razloga Britanija ne vidi sebe "u srcu Europe", a naročito ne tek kao "jednu od 25 članica Unije". Kad se radi o Jugoistočnoj Europi, problem s Britanijom počinje prije svega onda kad se njoj samoj čini da druge države (naročito manje, nove i ne toliko utjecajne) ne pokazuju dovoljno respekta za britanski status. Razlozi zbog kojih je Britanija spremna na kompromise kad se radi o Jugoistočnoj Europi čak i onda kad joj se čini da joj zemlje Jugoistočne Europe ne priznaju status velike sile, u prvom redu imaju veze s činjenicom da Jugoistočna Europa u normalnim okolnostima nije na listi prioriteta. Britanska politika prema Hrvatskoj također polazi od pitanja: u kojoj mjeri Hrvatska predstavlja potencijalnog saveznika u ostvarivanju britanskih interesa, a u kolikoj je mjeri ona problem?

Ključne riječi: Velika Britanija, britanska vanjska politika, prioriteti vanjske politike, Jugoistočna Europa, Zapadni Balkan, Hrvatska

*

Dr. sc. Dejan Jović, predavač međunarodne politike na Sveučilištu Stirlingu u Škotskoj i direktor Centra za istraživanje europskog susjedstva na istom sveučilištu; e-mail: dejan.jovic@stir.ac.uk

Glavni cilj ovog teksta je da pojasni vanjsku politiku Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, naročito u Jugoistočnoj Europi, okolnosti koje utječu na njeno formuliranje, te posebno one aspekte britanske vanjske politike koji utječu na britansku politiku prema Hrvatskoj. Kao i vanjska politika većine drugih zemlja, i britanska je vanjska politika rezultat stanovitih dugoročnih (povijesnih, geografskih, ekonomskih, te do neke mjere kulturalnih) faktora, ali isto tako i jednog broja promjenjivih faktora – kao što su javno mnijenje, dominantni diskursi i ideologije, te politički odnosi s drugim, za Britaniju važnim zemljama i organizacijama.

Iako svaka ozbiljna analiza britanske vanjske politike mora odbaciti povijesni determinizam (tj. pretpostavku da su glavne odluke izravna posljedica povijesnih okolnosti), povijesni faktori snažno utječu na formuliranje britanskih vanjsko-političkih prioriteta. Oni također utječu i na način na koji je Britanija percipirana u drugim zemljama – posebno u onima u kojima je njena vojna, politička i kulturalna prisutnost bila izravna. Prije samo stotinjak godina, Britanija je bila najveća svjetska politička, vojna, gospodarska i kulturalna sila, koja je (posredstvom Britanskog carstva) kontrolirala jednu četvrtinu cjelokupne površine svijeta, te nešto više od četvrtine ukupnog broja stanovnika. Britanski su se teritoriji protezali od Kanade na sjeverozapadu do Južne Afrike na jugu i Novog Zealanda na istoku. Ta činjenica nije zaboravljena ni u britanskoj javnosti, ni u britanskom *establishmentu*.¹ Osjećaj da je Britanija ostavila dubokog traga u čitavom nizu zemalja, te da je nekoć bila središte najveće političke jedinice koja je ikad postojala u povijesti, nisu nestali nakon samog nestanka Britanskog carstva. Iako je Britanija, naravno, svjesna da više nije globalni hegemon, te da nije supersila nego samo velika sila, u svojoj se vanjskoj politici i dalje snažno oslanja na utjecaj kojeg je nekoć imala na svoje nekadašnje teritorije. Britanski Commonwealth, zajednica 53 nezavisne zemlje u kojima živi 1,8 milijarda stanovnika (oko 30 posto ukupnog svjetskog stanovništva), ostaje jedan od glavnih instrumenata britanske vanjske politike i u 21. stoljeću. Britanija u Commonwealthu ima vodeću ulogu, a njeni vanjskopolitički prioriteti su – između ostalog – usmjereni i na održavanje tog posebnog statusa, te instrumentaliziranje Commonwealtha kao važnog saveznika u međunarodnoj političkoj areni. Commonwealth predstavlja i instrument širenja britanske trgovine, te *britanskog modela* političkog sustava. Zahvaljujući njemu, Britanija ipak uspijeva održati mogućnost utjecaja na globalnoj sceni, unatoč tome što je 20. stoljeće za nju bilo "stoljeće silaska".²

1

O tome vidjeti: William Wallace, "Foreign Policy and National Identity in the United Kingdom", *International Affairs*, Vol. 67 (1991), 65-80.

2

Laurence Martin i John C. Garnett zaključuju da – iako nije Amerika – Britanija i dalje ostaje jedna od malobrojnih zemalja čija se vanjska politika i dalje osjeća u cijelom svijetu, i zemlja sa globalnim utjecajem. Vidjeti u njihovoj analizi britanske vanjske politike u: "British Foreign Policy: Challenges and Choices for the Twenty-First Century", Chatham House Papers, The Royal Institute of International Affairs, London, 1997., str. 138.

Uz jednu ili dvije iznimke,³ Britanija uspješno postiže taj vanjskopolitički cilj.⁴

Drugi izvor britanskog globalnog utjecaja jest u "posebnom odnosu", kojeg je Britanija (od kraja Prvog, a naročito tijekom i nakon Drugog svjetskog rata) razvila sa Sjedinjenim Američkim Državama. Ti posebni odnosi – za razliku od odnosa s Commonwealthom – nisu izraz povijesnih okolnosti, nego su novijeg vijeka.⁵ Povijesno, Amerika i Britanija su bili više konkurenti nego saveznici. No, Drugi svjetski rat i Hladni rat zbližili su dvije zemlje, a u posthladnoratovskom periodu ideološke sličnosti, te interes Amerike da u Europi ima snažnog saveznika, doveli su do obnavljanja tog posebnog partnerstva – naročito za vrijeme predsjednika Clintona i premijera Blaira, a potom (nakon 11. rujna 2001.) i između predsjednika Busha i premijera Blaira. Tome je znatno doprinijela i ojačana pozicija Sjedinjenih Država u prvom posthladnoratovskom razdoblju (od 1989. do 2001.), kada se činilo da su SAD ostale kao jedina globalna sila, i da je ideologija liberalizma prevladala nad svim alternativama. Pa ipak, u vrijeme vladavine Johna Majora (1992. – 1997.), postojale su i određene razlike u pristupu važnim pitanjima. Jedno od njih bilo je i pitanje intervencije u Bosni i Hercegovini, koju su SAD zagovarale daleko otvorenije nego tadašnja britanska vlada.⁶ No, s pobjedom laburista 1997., Britanija postaje zagovornik "humanitarnog intervencionizma", najprije na Balkanu, a kasnije u Iraku.⁷ U ratu protiv tadašnje SR Jugoslavije oko Kosova, Britanija 1999. je bila spremna ići i dalje od Sjedinjenih Država (uključujući i sudjelovanje u kopnenoj vojnoj intervenciji), te je time preuzela glavnu riječ u poticanju Sjedinjenih Država na aktivniju ulogu u konfliktnim područjima. Britanija je pritom koristila međunarodne institucije kad su one bile izvor političke podrške, ali ih je ignorirala (kao u slučaju rata oko Kosova) kad takve

3

Među iznimkama treba spomenuti tenzije između Britanije i Zimbabvea. Zimbabve danas predstavlja "trn u peti" britanske vanjske politike, dijelom i zbog svog utjecaja na druge zemlje unutar Commonwealtha, te zbog stalnog kompromitiranja britanskih tvrdnji da je pomoć Africi jedan od važnih ciljeva vanjske politike. O tome vidjeti u: Ian Taylor i Paul Williams, "The limits of engagement: British foreign policy and the crisis in Zimbabwe", *International Affairs*, Vol. 78 (2002), br. 3, 547-565.

4

Britanska pozicija u okviru Commonwealtha dijelom ovisi i o respektu kojeg zemlje Commonwealtha imaju za Kraljicu Elizabetu Drugu. Njen odlazak mogao bi do neke mjere oslabiti vezu između Britanije i nekih zemalja Commonwealtha. Međutim, političke veze s glavnim zemljama (naročito s Australijom) ostat će vjerojatno i dalje vrlo čvrste.

5

Za historijat anglo-američkih "posebnih odnosa", vidjeti u: David Reynolds "A 'Special Relationship'? America, Britain and the International Order Since the Second World War", *International Affairs*, Vol. 62, br.1, zima 1985-1986, 1-20. Također, vidjeti: Christopher Coker, "Britain and the New World Order: The Special Relationship in the 1990s", *International Affairs*, Vol. 68 (1992), br. 3, 407-421.

6

Za kritiku britanske politike prema intervenciji u Bosni i Hercegovini, vidjeti: Brendan Simms, *Unfinest Hour: Britain and the Destruction of Bosnia*, London, Allan Lane, 2001. Ja nisam uvjeren u korektnost Simmsove kritike, ali ona ostaje važan doprinos ovoj raspravi.

7

O doktrini "humanitarnog intervencionizma" vidjeti u: Karina Pavlowska, "Humanitarian Intervention: Transforming the Discourse", *International Peacekeeping*, Vol. 12 (2005), br. 4, 487-502.

podrške nije bilo. Ono što je započeto s ratom oko Kosova, nastavljeno je u još izravnijoj formi nakon 2001., odnosno u "ratu protiv terorizma". U većoj mjeri nego u prve četiri godine Blairova mandata, nakon 2001. britanska vanjska politika postaje oslonjena prije svega na Ameriku (dijelom zbog osjećaja nesigurnosti u odnosu na globalnu prijetnju terorizmom), te je spremna i na vojno-političke akcije koje nisu dogovorene s ostalim zapadnim saveznicima – ukoliko su u britanskom interesu i ukoliko za njih postoji suglasnost u Sjedinjenim Američkim Državama.⁸ Britansko-američki specijalni odnosi – formulirani 2001. kao politika djelovanja "rame uz rame" – od tada pa nadalje – dobivaju prioritet u odnosu na druga dva stuba britanske vanjske politike. Tu politiku, iako na manje izravan način, nastavlja i vlada Gordona Browna – bez obzira na inicijalno "testiranje terena" za političke promjene koje bi vodile laganom distanciranju od Sjedinjenih Država.⁹

Treći stub (uz oslanjanje na Commonwealth i na Sjedinjene Države) jest – Europa. Britanija ima ambivalentan odnos prema Europi. S jedne strane, ona želi biti dio Europe, i iz sigurnosnih, i iz ekonomskih, i iz političkih razloga. Ali, istodobno, iz povijesnih, ideoloških i geografskih razloga Britanija ne vidi sebe "u srcu Europe", a naročito ne tek kao "jednu od 25. članica Unije". Britanskom vanjskom politikom su sve do 1997. godine upravljali političari koji su i sami proživjeli Drugi svjetski rat, Hladni rat i raspad Britanskog carstva. U njihovom se pristupu prema Europi osjećala neka vrsta nostalgije za starim vremenima, u kojima je Britanija bila na moćnoj, pobjedničkoj strani, a mnoge od danas moćnih europskih država na gubitničkoj strani. Značajan dio konzervativnog britanskog političkog *establishmenta* (uključujući i visoku administraciju) drži da je nastanak Europske Unije prije svega u interesu malih europskih zemalja, ili onih zemalja koje su gubile u ratovima, te nisu imale druge vanjskopolitičke alternative, nego da nastupe zajednički, te da stvore moćnu asocijaciju država. Britanija je imala – a mnogi i danas drže da i dalje ima – alternativu. Iako je 1997. došlo do generacijskog pomaka u britanskoj politici, te je nova laburistička vlada pokazivala značajni stupanj simpatija za EU, nakon 2001. britanska se vanjska politika polako ali sigurno udaljava od Europe, i sve više oslanja na Ameriku i Commonwealth. Istodobno sa sigurnosnim problemima vezanim uz globalni terorizam, u Britaniji je došlo do snaženja antiimigracijske retorike, koja se često povezuje sa "otvorenim granicama", jednim od načela koje promovira Europska Unija. Kritičari Europske Unije inzistiraju da Unija nema demokratski legitimitet, te da ima

8

Ta je promjena glavni razlog za zamjenu na čelu Foreign Officea. Umjesto multilateralnog pristupa kojeg je zagovarao Robin Cook, od 2001. Britanija vodi politiku oslanjanja na SAD, koju je promovirao sam premijer Blair, a u operativnom je smislu provodi novi državni tajnik, Jack Straw. Vidjeti: Paul D. Williams, *British Foreign Policy under New Labour, 1997-2005*, Palgrave Macmillan, Basingstoke.

9

Izjavom da "SAD i Britanija više nisu nerazdvojne", jedan od Brownovih ministara, Malloch Brown (nekadašnji zamjenik glavnog tajnika Ujedinjenih Naroda) dao je nagovijestiti stanovitu promjenu u britanskoj vanjskoj politici, već u prvim danima nakon izbora Gordona Browna. No, kasnije je došlo do ponovnog preispitivanja, te ponovne bliskosti između SAD i Britanije. Za izjavu Mallocha Browna, vidjeti: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6898587.stm, dostupno 13. siječnja 2007.

prevelike ambicije u političkoj sferi. Oni odbacuju ideju o "federalnoj Europi", i inzistiraju na Europi kao labavoj konfederaciji država, koja će prije svega promovirati gospodarske interese zemalja-članica, a ne graditi novu "nacionalnu državu". U javnosti se stvara negativna percepcija i negativna slika o Europskoj Uniji, kojoj se prigovara na nedostatku demokratskog legitimiteta, a potom i na nepostojanju veze između građana i institucija.¹⁰

Iz činjenice da je euroskepticizam uvijek bio prisutan u britanskoj službenoj i opozicijskoj politici, međutim, bilo bi pogrešno generalizirati, a još pogrešnije zaključiti da je on uvijek bio (ili da je danas) dominantna doktrina, ili da odlučujuće utječe na britansku vanjsku politiku. Euroskepticizam utječe na politiku svake vlade, ali su izbori 1997., 2001. i 2005. pokazali da on nema podršku većine. Britanska poslovna elita i politički centar i ljevica otvoreno se protive euroskepticizmu. Britansko gospodarstvo je u najvećoj mjeri oslonjeno na Europsku Uniju i Sjedinjene Države. U 2002., trgovina sa zemljama Europske Unije (EU-15, prije proširenja), činila je 53% ukupne britanske trgovine, a 54% britanskih investicija u inozemstvu odlazilo je u te zemlje. U gospodarskom smislu, Europa je važnija od Sjedinjenih Država, u koje odlazi 15% britanskih vanjskih investicija i 26% ukupne britanske trgovine. Europa, dakle, i dalje ostaje prioritet britanske vanjske politike.

Britanska je vanjska politika već 60 godina omeđena tim trima "stubovima": Commonwealthom, partnerstvom sa SAD, te sudjelovanjem u Europi (od 1973. – Europskoj Uniji) – i vrlo je vjerojatno da će tako ostati i u predvidivoj budućnosti. U stanovitim razdobljima redosljed važnosti ova tri strateška prioriteta britanske vanjske politike se mijenjao, ali ni u jednom trenutku se nije dogodilo da je Britanija "promijenila smjer" na način da više ne bi bila zainteresirana za korištenje tih triju instrumenata promocije svojih vanjskopolitičkih interesa.¹¹ U razdoblju premijerstva Tonya Blaira (1997-2007), a naročito u drugom dijelu tog razdoblja (tj. nakon 11. rujna 2001.) partnerstvo sa SAD-om bilo je na prvom mjestu, a Commonwealth i Europa su slijedili. Međutim, čak i u tom razdoblju, vodila se balansirana politika, koja je podrazumijevala političke akcije iz sva tri prioritetna područja. Primjerice, u 2005., kao predsjedateljica G8, Britanija je inzistirala na planu gospodarske, socijalne i svake druge pomoći afričkim zemljama – što je najvećim dijelom izravna posljedica njenog osjećaja odgovornosti za Commonwealth. Istodobno je, kao polugodišnja predsjedateljica Europske Unije nastojala ublažiti podjele unutar Unije, i otvoriti vrata Unije Turskoj, važnoj američkoj i britanskoj saveznicu u ratu protiv globalnog terorizma. Ona, također, želi ojačati ideju o Europi kao labavoj konfederaciji država, te nastoji povećati podršku za takvu Europu unutar

10

Za britanski euroskepticizam, vidjeti: Menno Spiering, "British Euroscepticism", *European Studies*, Vol. 20 (2004), 127-149, i Anthony Forster, *Euroscepticism in Contemporary British Politics*, Routledge, London, 2002.

11

O promjenama koje su u britanskoj vanjskoj politici nastupile nakon kraja Hladnog rata (1989), vidjeti u: William Wallace, "British Foreign Policy after the Cold War", *International Affairs*, Vol. 68. (1992), 423-442.

same Unije. Konačno, odnosi sa Sjedinjenim Državama su dodatno ojačani kroz zajedničku vojnu i političku akciju u Iraku.

Percepcija moći

Britanska se vanjska politika ne može do kraja razumjeti izvan konteksta koji je upravo opisan u prethodnoj sekciji. Zbog svoje povijesti, zbog ideologije liberalnog univerzalizma koji se pod Blairovom vladom ponekad pretvarao u misiju za globalno oslobođenje od autoritarnih i totalitarnih režima, zbog globalnih gospodarskih ambicija (prije svega očuvanja financijske moći Londona kao poslovnog središta), zbog globalnih kulturalnih utjecaja, zbog bliskih odnosa sa Sjedinjenim Državama, te zbog posebnog statusa u okviru Ujedinjenih Naroda (kao stalna članica Vijeća sigurnosti), Britanija sebe vidi kao veliku globalnu silu (ne kao velesilu). Njena vanjska politika polazi od pretpostavke da Britanija mora biti uključena u sve značajnije odluke u svjetskoj politici – barem u formi redovnog konzultiranja. Britanija očekuje da se njen status velike sile jasno prizna. Ona očekuje da druge zemlje – naročito manje i manje značajne – implicitno priznaju da je Britanija značajna zemlja, koja iz prethodno navedenih razloga može legitimno intervenirati (prije svega politički) u globalnoj politici. Ona traži da se prizna njena "meka moć" ("soft power"), njen stvarni utjecaj na globalne događaje i trendove.¹² Istodobno je spremna koristiti i "tvrdu moć" ("hard power") – ali samo protiv zemalja i organizacija koje joj ne priznaju važnost, te protiv onih koji rade izravno protiv britanskih interesa. Nepriznavanje statusa velike sile je prvi korak prema zahtjevnim odnosima s Ujedinjenim Kraljevstvom. Simbolička potvrda statusa velike sile data je kroz status stalne članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda – kojeg Britanija želi zadržati. Također, taj se status očituje i kroz stalno prisustvo britanskih političara u mirovnim pregovorima (primjerice, David Owen i Peter Carrington u slučaju nekadašnje Jugoslavije), te na čelu postkonfliktnih institucija (primjerice, Paddy Ashdown u Bosni i Hercegovini, Colin Munro u Mostaru, general Michael Jackson na Kosovu, itd.). Britanski veleposlanici, kao i britanski političari u posjetu drugim zemljama, očekuju tretman predstavnika velike sile. Taj simbolički element je Britaniji vrlo važan – naročito zbog toga što je u samom središtu koncepta "meke moći".

Kad se radi o Jugoistočnoj Europi, problem s Britanijom počinje prije svega onda kad se njoj samoj čini da druge države (naročito manje, nove i ne toliko utjecajne) ne pokazuju dovoljno respekta za britanski status. U slučaju nekadašnje Jugoslavije i njenih država-nasljednica, postoji stanovita povijest zanemarivanja britanskih vanjskopolitičkih ciljeva, ili čak i otvorenog protiv-

12

Za koncept "meke moći", vidjeti sad već klasičan tekst Josepha Nyea: "Soft Power", *Foreign Policy*, Vol. 20 (br. 80, jesen 1990), str. 153-171. Također, vidjeti Nyeovu knjigu: "Soft Power: the Means to Success in World Politics", Perseus Books, 2006.

ljenja Britaniji. To se, prije svega, odnosi na dvije velike povijesne prekretnice: prvo, odmah nakon Drugog svjetskog rata, nakon kojeg je vlada Josipa Broza Tita potpuno napustila načelo suradnje s demokratskom opozicijom (utemeljenom na sporazumu Tito-Šubašić iz kolovoza 1944., pod britanskim pokroviteljstvom), i drugo – u završnoj fazi raspada Jugoslavije, kad su glavne zemlje nekadašnje Jugoslavije (Srbija, Slovenija, Hrvatska) zanemarile britansku poziciju (koja je tada bila u skladu s američkom i europskom pozicijom) – da se rješenje mora postići u okviru formule "demokratska i jedinstvena Jugoslavija". S obzirom na uključenost britanskih pregovarača – lordova Owena i Carringtona – u proces rješavanja jugoslavenske krize, dio britanskog *establishmenta* je to zanemarivanje pozicije vanjskih faktora shvatio prije svega kao neuvažavanje statusa same Britanije. Iako se Britanija pokazala dovoljno fleksibilnom (iz razloga koji će biti objašnjeni u nastavku ovog teksta) da ne blokira priznavanje novih zemalja u nekadašnjoj Jugoslaviji, ona je iz te epizode izašla s osjećajem povrijeđenog ponosa. Daljnje zanemarivanje britanske uloge vodilo je u 1990-tim do izravne akcije protiv Srbije i Crne Gore, te protiv bosansko-hercegovačkih Srba, ali također i do zaoštavanja odnosa sa Hrvatskom. Taj osjećaj povrijeđenosti zbog ignoriranja utječe na britansku vanjsku politiku prema tim zemljama i danas. On se – u hrvatskom slučaju – obnavljao nekoliko puta i nakon 2000., kad je Hrvatska odbila sudjelovati u američko-britanskoj koaliciji u Iraku. U tom kontekstu, Britanija je možda dodatno osjetljiva na pokušaje da se njeni savjeti i politički interesi zanemare ili ne uzmu vrlo ozbiljno, te je vjerojatno spremnija od drugih koristiti i dodatne instrumente pritiska na zemlje nekadašnje Jugoslavije.

Trenutni britanski vanjskopolitički ciljevi

Razlozi zbog kojih je Britanija, međutim, spremna na kompromise kad se radi o Jugoistočnoj Europi čak i onda kad joj se čini da joj zemlje Jugoistočne Europe ne priznaju status velike sile, u prvom redu imaju veze s činjenicom da Jugoistočna Europa u normalnim okolnostima nije na listi prioriteta. U područjima koja nisu izravni vanjskopolitički prioriteti, Britanija očekuje načelno razumijevanje i suradnju, ali je spremna prihvatiti i stanoviti stupanj različitosti u odnosu na pitanja koja nisu izravni prioriteti. Strategijski oslonci i područja britanskog vanjskopolitičkog interesa spomenuti su prethodno u ovom tekstu. Ovdje predstavljamo najnoviju listu trenutačnih britanskih vanjskopolitičkih prioriteta, kako ih na svojoj web stranici formulira *Foreign and Commonwealth Office* (FCO).¹³ FCO definira deset međunarod-

13

Vidjeti: <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=007029393465>, dostupno 14. siječnja 2008.

nih prioriteta britanske vanjske politike u ovom trenutku, i to ovim redoslijedom:

- Svijet u kojem je smanjena opasnost od globalnog terorizma i od oružja za masovno uništavanje;
- Zaštita Ujedinjenog Kraljevstva od međunarodnog kriminala, uključujući i ilegalnu trgovinu drogama, krijumčarenje ljudi i pranje novca;
- Sprječavanje i razrješavanje konflikata posredstvom snažnog međunarodnog sustava;
- Izgradnja učinkovite i globalno konkurentne Europske Unije, koja bi bila okružena sigurnim susjedstvom;
- Podržavanje britanske ekonomije i poslovanja kroz otvorenu i napredujuću globalnu ekonomiju, znanost i inovaciju, te kroz sigurne izvore energije;
- Postizanje klimatske sigurnosti, i to promoviranjem bržeg prelaska na održivu globalnu ekonomiju koju bi karakterizirala manja upotreba ugljika;
- Kontrolirani razvoj i smanjenje siromaštva, potpomognut razvojem demokracije, dobre vladavine, ljudskih prava i zaštite okoliša;
- Uspješno upravljanje migracijskim trendovima, kao i borba protiv ilegalnih migracija;
- Pružanjem kvalitetne podrške britanskim državljanima u inozemstvu, u normalnim vremenima, kao i u krizama;
- Sigurnost i dobra vladavina za britanske inozemne teritorije.

Usporedi li se sadašnja lista s onom od prije dvije godine, može se primijetiti da je sada veći naglasak na pitanjima klimatske sigurnosti, migracijskim pitanjima, kao i smanjenju siromaštva i osiguranju izvora energije. Britanski se vanjskopolitički prioriteti redovito revidiraju i usklađuju s događajima i trendovima u svijetu. Britanski odnos prema drugim zemljama dobrim dijelom ovisi o tome kako se te druge zemlje odnose prema britanskim vanjskopolitičkim prioritetima, odnosno je li njihova unutrašnja i vanjska politika takva da bi one mogle postati potencijalni saveznici ili potencijalni protivnici. Britanija nastoji osigurati podršku svojih glavnih saveznika za politiku izolacije onih zemalja koje predstavljaju potencijalnu ili aktualnu prepreku ostvarenju ovih ciljeva.

Britanska politika prema Hrvatskoj

Britanska politika prema Hrvatskoj također polazi od pitanja: u kojoj mjeri Hrvatska predstavlja potencijalnog saveznika u ostvarivanju britanskih interesa, a u kolikoj je mjeri ona problem? Kriteriji koje službena Britanija koristi pri odgovoru na ova pitanja određeni su već objašnjenim strateškim konceptom britanske vanjske politike (tzv. 'politikom tri stuba'), te nepos-

rednim vanjskopolitičkim prioritetima (navedenim u prethodnom odlomku ovog članka).

Britanska službena pozicija priznaje da je Hrvatska europska zemlja (u političkom, kulturalnom, gospodarskom i svakom drugom smislu), a unutar Europe je vidi kao zemlju koja pripada trima regijama: a) Zapadnom Balkanu, b) Mediteranu i c) Srednjoj Europi. Koncept Zapadnog Balkana je i dalje u upotrebi, ali je u unutrašnjoj strukturi FCO-a Hrvatska uvrštena u grupu "zemlja Istočnog Jadrana". Radi se praktički o istom području kao i Zapadni Balkan, s tim što je Britanija prihvatila da je pojam "Balkan" politički nekorrektnan. U odnosu na druge zemlje Istočnog Jadrana, Britanija priznaje da je Hrvatska "zemlja-lider", te da je otišla najdalje u političkim i gospodarskim reformama. No, ona još i dalje nije otklonila sve negativne posljedice ratova i politika koje su se vodile u 1990-im, pa je u stanovitom smislu i dalje vezana za probleme koje imaju i druge zemlje Istočnog Jadrana: povratak izbjeglica, uhićenje i kažnjavanje optuženih za ratne zločine, pitanja sukcesije nekadašnje Jugoslavije, konsolidacija vladavine prava (naročito u odnosu na korupciju, efikasnost sudstva i zaštitu prava manjina i ljudskih prava općenito), otvorenost tržišta, poticanje poštene tržišne utakmice, ostvarivanje ravnopravnosti stranih i domaćih sudionika u tržišnoj utakmici, itd. Istodobno, Hrvatska je zemlja-kandidat za članstvo u Europskoj Uniji, pa je u okviru strukture FCO-a za nju također nadležan i Odsjek za proširenje. Ta dvojnost – s jedne strane, tretman Hrvatske kao zemlje koja i dalje ima otvorena pitanja unutar područja Istočnog Jadrana, a s druge, kao zemlje-kandidata za članstvo u Europskoj Uniji – pokazuje da Britanija na Hrvatsku gleda kao na zemlju u fazi tranzicije i konsolidacije. U skladu s tim, britanska politika prema Hrvatskoj polazi od pretpostavke da Britanija mora pomoći procesu napuštanja starog i konsolidiranja novog. To se odnosi na cijeli Zapadni Balkan, prema kojem Britanija ima posebnu razvojnu strategiju (*Regional Assistance Plan for the Western Balkan*) za razdoblje 2004/05 – 2008/09.

Britanski interes za Istočni Jadran, međutim, jest marginalan u odnosu na strateške prioritete definirane u prethodnim sekcijama. Nijedna od tri regije kojima Hrvatska pripada (Istočni Jadran, Mediteran, Srednja Europa) nisu područja koja Britanija vidi kao svoj vanjskopolitički prioritet. U situaciji relativne stabilnosti (dakle, kad ne postoji neposredna opasnost za ostale britanske vanjskopolitičke ciljeve), ona jednostavno, nisu toliko važna ni za Commonwealth, ni za opstanak i razvoj Europske Unije, ni za transatlantsko savezništvo sa Sjedinjenim Američkim Državama. U odnosu na Commonwealth, Hrvatska nije ono što je bila nekadašnja Jugoslavija – koja je svojom nesvrstanom politikom imala ambiciju iskoristiti proces dekolonijalizacije da bi proširila svoj vanjskopolitički utjecaj. Malo je vjerojatno da će Hrvatska uspjeti imati neku značajniju ulogu u nekadašnjim britanskim kolonijama, čak i ako nastavi politiku poboljšanja odnosa sa zemljama Srednjeg Istoka i sjeverne Afrike.

Važnost Hrvatske je nešto veća kad se radi o transatlantskom savezništvu i Europskoj Uniji. Hrvatska želi ući u NATO i kandidat je za članstvo u Eu-

ropskoj Uniji, pa će u sljedećih nekoliko godina stvarati partnerstva u okviru, prije svega, EU. No, neka od tih partnerstava su bila ili jesu još uvijek kontroverzna, gledano s britanskih pozicija. Primjerice, Hrvatska se u svojoj vanjskoj politici kontinuirano oslanjala na podršku Njemačke i Austrije, a od 2000. i Francuske – a sve te tri zemlje bile su protivnice britansko-američke intervencije u Iraku. U tom kontekstu, Hrvatska je već sada u Britaniji prepoznata kao zemlja koja ne dijeli britansko-američke vanjskopolitičke prioritete u ovom (za Britaniju sve važnijem) pitanju. No, s obzirom na veličinu Hrvatske i njenu snagu, njena politika ne predstavlja veći problem za Britaniju, čak i kad bi bila radikalnije antiratna nego što je sada slučaj. Međutim, nestalo članstvo u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda moglo bi Hrvatsku postaviti pred veće izazove, uključujući i pritiske, u slučaju da neki njeni vanjskopolitički potezi ne budu usklađeni s britanskim.

Glavni zaključak kojeg se može izvući iz ove kratke analize britanskih strateških ciljeva jest da oni ne uključuju ni Jugoistočnu Europu kao regiju, ni Hrvatsku kao zemlju u toj regiji. Zbog toga britanska politika ima priličan manevarski prostor i može biti (kao što je već u više slučajeva i bila) fleksibilna kad se radi o zemljama u regiji. U nedavnoj prošlosti, Britanija je najmanje dvaput mijenjala stav u odnosu na važna pitanja u regiji: prvi put 1992, kad je prihvatila – iako nevoljko – raspad Jugoslavije kao *fait accompli*, te priznala nezavisnost i suverenost najprije Slovenije i Hrvatske, a potom i drugih post-jugoslavenskih zemalja.¹⁴ U tom slučaju, Britanija je promijenila politiku podržavanja teritorijalne cjelovitosti i suverenosti Jugoslavije, te prihvatila politiku nezavisnosti post-jugoslavenskih zemalja, iako kasnije od Njemačke i mnogih drugih europskih zemalja. Drugi je slučaj – popuštanje oko određivanja datuma početka pregovora za Hrvatsku u listopadu 2005. Britanija je bila posljednja zemlja koja se suglasila s početkom pregovora – ali je ipak popustila, dijelom i zato što Hrvatska nije u nijednom od područja koja čine strateške prioritete za britansku vanjsku politiku, pa je prema njoj također moguća stanovita fleksibilnost. Međutim, pritom ne treba zanemariti dva ranije spomenuta elementa, koji također određuju odnos Britanije prema nekoj zemlji. Prvi je – stupanj respekta kojeg ta zemlja pokazuje za britansku poziciju i moć. Drugi je – britanska želja da (kao velika sila) bude uključena u sve važne procese, bez obzira radi li se o područjima koja drži svojim prioritetom, ili onim područjima koja su joj manje važna. Hrvatska bi mogla popraviti svoje odnose sa Britanijom ako pokaže razumijevanje za te britanske ciljeve, te ako simbolički pokaže da Britaniju uzima vrlo ozbiljno.

Također, polazeći od percepcije vlastite moći kao "velike sile", Britanija želi biti uključena u proces odlučivanja o otvorenim pitanjima u Istočnoj Jadranu. To uključuje, prije svega, pitanje statusa Kosova, pitanje budućnosti Bosne i Hercegovine, te (potencijalno) pitanje stabilnosti Makedonije. Budući

14

O britanskoj vanjskoj politici i pitanju priznanja Hrvatske, vidi članak nekadašnjeg britanskog ambasadora u Hrvatskoj: Colin A. Munro, "Croatia, United Kingdom and the European Union", *Croatian International Relations Review*, Vol. 4 (1998), br. 12-13, 135-138.

da su ta pitanja (a naročito pitanje Kosova) permanentno otvorena, Britanija će biti zainteresirana za partnerstva koja bi mogla povećati njen utjecaj u procesu odlučivanja o ovim pitanjima. U odnosu na Makedoniju, Hrvatska može imati stabilizirajuću ulogu preko Američko-jadranske povelje, te kao zemlja koja je (kao i Makedonija) kandidat za članstvo u EU. U Bosni i Hercegovini, Hrvatska ima utjecaja već i kao zemlja u neposrednom susjedstvu, te po činjenici da u toj zemlji Hrvati imaju status konstitutivnog naroda. U pitanju Kosova, Britanija – koja zagovara prihvaćanje jednostranog proglašenja nezavisnosti – inzistira da Hrvatska slijedi volju većine u Europskoj Uniji, te da se pridruži zemljama koje povoljno gledaju na priznanje nezavisnosti Kosova. Budući da je to za Hrvatsku osjetljivo vanjskopolitičko – a dijelom i unutrašnjepolitičko pitanje – taj će kriterij biti vjerojatno najteže zadovoljiti. No, suradnja na ova tri pitanja Hrvatskoj bi mogla donijeti daljnje poboljšanje odnosa sa Velikom Britanijom. Konstruktivna uloga Hrvatske te koordiniranje sigurnosne, migracijske, te dijelom i socijalne politike s Britanijom bilo bi pozdravljeno kao dodatni važan pozitivan korak u britansko-hrvatskim odnosima.

Kad se radi o deset neposrednih prioriteta britanske vanjske politike u ovom trenutku, Hrvatska iz njih nije isključena, nego je štoviše izravno važna za ostvarivanje pet od tih deset prioriteta. Tih pet su:

- Svijet u kojem je smanjena opasnost od globalnog terorizma i od oružja za masovno uništavanje (prioritet broj 1);
- Zaštita Ujedinjenog Kraljevstva od međunarodnog kriminala, uključujući i ilegalnu trgovinu drogama, krijumčarenje ljudi i pranje novca (broj 2);
- Sprječavanje i razrješavanje konflikata posredstvom snažnog međunarodnog sustava (broj 3);
- Izgradnja učinkovite i globalno konkurentne Europske Unije, koja bi bila okružena sigurnim susjedstvom (broj 4);
- Uspješno upravljanje migracijskim trendovima, kao i borba protiv ilegalnih migracija (prioritet broj 8).

Britanska politika prema Hrvatskoj određena je željom da se postigne maksimalni mogući napredak u tih pet prioritetnih područja. U mjeri u kojoj Hrvatska bude učinkovito surađivala na tim područjima, Britanija će biti "mekša" u odnosu prema njoj. Što to konkretno znači, i koji su to problemi koji danas opterećuju britansko-hrvatske odnose, a u vezi su s ovih pet prioriteta?

Terorizam. Hrvatska ne sudjeluje u "ratu protiv globalnog terorizma" na način na koji bi Britanija htjela. Ona ne podržava rat u Iraku, niti je dio "koalicije voljnih". To samo po sebi nije ozbiljan problem, niti će u budućnosti značajnije utjecati na britansko-hrvatske odnose.¹⁵ No, veći je problem tre-

15

Ovdje treba ipak spomenuti da su neke službene izjave o uzrocima terorizma u svijetu, koje su dali hrvatski dužnosnici, primljene s iznenađenjem u Velikoj Britaniji. Kao što je u svom govoru na godišnjoj sjednici Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 15. rujna 2005. rekao premijer Blair, Britanija ne prihvaća

nutno u tome što Britanija i dalje vidi Hrvatsku kao zemlju koja je na neki način "propustan" teritorij za one koji rade (u stvarnosti, ili potencijalno) protiv interesa Velike Britanije. To se prije svega odnosi na relativno "propusnu" hrvatsku granicu, preko koje su u više slučajeva, kako su pisali britanski mediji, prelazili ljudi koje Britanija sumnjiči za terorizam. Također, stvorila se percepcija da jedan broj islamskih terorista posjeduje hrvatske putovnice, što otvara pitanje zaštite dokumenata od strane hrvatske države. Britanski su mediji više puta objavljivali da je preko hrvatskih luka putovalo oružje za terorističke grupe unutar same Britanije – primjerice Irsku Republikansku Armiju i neke njene frakcije. Hrvatski obavještajni sustavi vide se kao još uvijek nedovoljno pouzdani – pa britansko nadgledanje ili izravna pomoć u uspostavi i povećanju učinkovitosti tih sustava predstavlja jednu od mjera u okviru ovog prioriteta. Suradnja u obavještajnim i sigurnosnim poslovima ostat će jedan od prioriteta za britansku stranu. Upravo je napredak u tom području omogućio ponovno ukidanje viza za hrvatske državljane koji putuju u Veliku Britaniju, 22. ožujka 2006.

Ilegalna imigracija i trgovina drogom i ljudima. Britanija postaje sve osjetljivija na pitanje ilegalne imigracije, a naročito na pitanje "trgovine ljudima" – bilo u svrhe bespravnog useljenja, poticanja "sivog tržišta radne snage" ili kao dio lanca prostitucije. Hrvatska nije posebno istaknuta kao zemlja iz koje dolaze ilegalni imigranti, ali jest kao zemlja preko koje prolaze. Britanija ostaje sumnjičava prema svim zemljama izvan Europske Unije, a naročito prema zemljama Zapadnog Balkana, iz kojeg dolaze ne samo ilegalni imigranti, nego i preko kog prolazi droga, oružje i švercane cigarete. Posljednji podaci pokazuju da oko 80 posto heroina koja se otkrije u Britaniji u tu zemlju putuje nekim od puteva koji prolaze iz Afganistana preko Zapadnog Balkana.¹⁶ U sljedećem razdoblju, Britanija će nastojati postići punu suradnju hrvatske države i njenih organa na reduciranju ili potpunom zaustavljanju ilegalnih imigracija i trgovina. Uspostava efikasnog poretka na cijelom Balkanu, koja uključuje i učinkovitu reformu policije, pravosuđa, obavještajnih i carinskih službi, istaknuta je zato kao jedna od glavnih akcija britanske vanjske politike upravo u poglavlju "borbe protiv droga i kriminala" na službenim stranicama britanskog ministarstva vanjskih poslova.¹⁷

Međunarodni sustav utemeljen na vladavini prava. U svom prvom mandatu, premijer Blair i njegov tadašnji ministar vanjskih poslova, Robin Cook, su inzistirali na "etičkoj vanjskoj politici", koja bi stvorila preduvjete za

interpretacije prema kojima je terorizam izravna posljedica zapadne politike, odnosno bilo čega što je Zapad činio ili je propuštao činiti u odnosu na manje razvijene zemlje u Africi, Aziji i Bliskom Istoku. Vidjeti: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4247500.stm, dostupno 15. siječnja 2008.

16

Vidjeti: <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=104451741911>, dostupno 15. siječnja 2008.

17

Vidjeti: <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029393573>

snažnije promoviranje načela pravednosti u globalnim okvirima.¹⁸ Oni su, također, podržavali politiku liberalnog intervencionizma – koja je dovela do britanskog sudjelovanja u intervenciji na Kosovu, te do značajne uloge koju je Britanija imala u osnivanju i početku djelovanja Međunarodnog suda za zločine počinjene u nekadašnjoj Jugoslaviji (ICTY) u Den Haagu. Iako je u međuvremenu došlo do značajnog napuštanja "etičke vanjske politike" i globalističkog pristupa, Britanija i dalje doživljava taj sud kao "svoj proizvod". Taj je dojam posebno ojačan činjenicom da Sud primjenjuje britanski model suđenja, te da SAD u mandatu predsjednika Busha ne žele daljnje širenje međunarodnih sudova, te se protive jurisdikciji Međunarodnog krivičnog suda (ICC) nad američkim državljanima. To ostavlja ICTY kao jednu od najznačajnijih međunarodnih institucija u kojima Britanija može imati (a dijelom doista i ima) utjecaja, te posredstvom koje se potvrđuje britanska "meka moć" u globalnim okvirima. Zbog toga će Britanija i dalje snažno inzistirati na punoj suradnji svih država Jugoistočne Europe – uključujući i Hrvatsku – na poštivanju odluka ICTY-a. Važnost suradnje s ICTY-em za samu britansku politiku prema Hrvatskoj manifestirala se sasvim očigledno prilikom britanskog uvjetovanja podršci početku pregovora s Hrvatskom unutar EU pozitivnom ocjenom o stupnju suradnje Hrvatske sa ICTY.

Učinkovita Europska Unija, okružena sigurnim susjedstvom. Britanija ne želi centraliziranu Europsku Uniju koja stvara neku novu nacionalnu državu, ali želi učinkovitu Uniju kao područje suradnje postojećih nacionalnih država. Britanija neće biti protiv ulaska Hrvatske u Uniju, pod uvjetom da taj ulazak povećava efikasnost Unije, te da ne povećava napetosti u susjedstvu proširene Unije. U sadašnjim okolnostima, Britanija još nije sasvim sigurna kakve bi posljedice za susjedne zemlje imao ulazak Hrvatske u Uniju – pa će je hrvatska politika morati uvjeriti da neće biti nepovoljnih posljedica prije svega za Bosnu i Hercegovinu u Srbiju. Drugo, Britanija želi ojačati svoju poziciju u Uniji, te je sklonija podržati kandidature zemalja koje vidi bliskima, nego onih za koje pretpostavlja da bi unutar Unije mogle podržavati neku politiku koja bi bila kritički orijentirana prema Britaniji, ili bi joj bila otvoreno protivna. U pitanjima sigurnosti, Britanija će inzistirati na povećanju efikasnosti hrvatskih graničnih službi, naročito u kontekstu ilegalne imigracije i trgovine (kao što je spomenuto u prethodnom odlomku).

Uz ovih pet područja prioriteta, može se pretpostaviti i da postoje i druga važna pitanja, u kojima će Britanija tražiti suradnju Hrvatske. To su, primjerice, pitanje moguće rekonstrukcije Daytonskog sporazuma, pitanje statusa Kosova, te pitanje eventualne dugoročne energetske, sigurnosne i političke strategije u regiji.

18

O etičkoj vanjskoj politici u vrijeme Robina Cooka, vidjeti u: Karen E. Smith i Margot Light, *Ethics and Foreign Policy*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001. Za britansku vanjsku politiku za vrijeme Tonya Blaira, vidjeti u tom zborniku poglavlje: Tim Dunne i Nicholas Wheeler: "Blair's Britain: a force for good in the works?", isto, str. 167-184. Također, vidjeti: Richard Little i Mark Wickham-Jones (ur.), *New Labour's Foreign Policy*, Manchester University Press, Manchester, 2000.

Zaključak

Kakve bi pouke hrvatska vanjska politika, njeni kreatori i provoditelji mogli izvući iz ove analize? U kreiranju vanjske politike u odnosu na Ujedinjeno Kraljevstvo, hrvatska politika mora polaziti od činjenice da je Hrvatskoj od velikog interesa razviti prijateljske odnose s Ujedinjenim Kraljevstvom. Britanija je danas zemlja koja i dalje ima potencijal da bude ozbiljna prepreka strateškom cilju hrvatske vanjske politike: ulasku u Europsku Uniju. U tom smislu, hrvatska vanjska politika mora pokloniti posebnu pozornost odnosima s Britanijom, kako ne bi dala dodatnih razloga za skeptičnost i rezerviranost prema njoj s britanske strane. Cilj te politike je ograničen i jasan: spriječiti britansko protivljenje članstvu Hrvatske u Europskoj Uniji. U postizanju tog cilja, Hrvatska mora biti vrlo fleksibilna – u mjeri u kojoj joj to omogućavaju vlastiti vanjskopolitički ciljevi i prioriteti. Budući da je članstvo u Europskoj Uniji strateški cilj hrvatske vanjske politike, u gotovo svim drugim područjima moguće je zamisliti određene ustupke, budu li vodili ostvarenju ovog strateškog cilja.

Iako je Velika Britanija trenutno do neke mjere skeptična prema Hrvatskoj, ta skeptičnost nije izraz nekog britanskog strateškog interesa, nego prije svega niza okolnosti na koje Hrvatska uglavnom može utjecati, iako ih vjerojatno ne može potpuno promijeniti. U odnosu prema Hrvatskoj, Britanija polazi od pretpostavke da Hrvatska za nju nije zemlja od prioritetne važnosti. Tu činjenicu treba tretirati kao prednost, a ne nedostatak. Upravo zbog toga što joj Hrvatska nije toliko važna zemlja, Britanija je spremna prema njoj biti prilično fleksibilna, pokaže li Hrvatska veću razinu razumijevanja za britanske vanjskopolitičke ciljeve.

U tom smislu, moguće je zaključiti da bi Hrvatska mogla popraviti odnose s Velikom Britanijom, između ostalog, i time što će:

Pokazati kooperativnost u pet prioriteta trenutne britanske vanjske politike: učinkovitim suprotstavljanju terorizmu, sprečavanjem ilegalne trgovine, sprečavanjem ilegalnih migracija, suradnjom s ICTY, i sudjelovanjem u stvaranje sigurnije Europe u sigurnom okruženju. U kontaktima s britanskim predstavnicima važno je isticati što Hrvatska može učiniti (ili je već učinila) da doprinese ostvarivanju tih prioriteta britanske vanjske politike.

Priznati Ujedinjenom Kraljevstvu status važnog međunarodnog subjekta i to jasno izraziti. To uključuje puno uvažavanje britanskih prijedloga u međunarodnim organizacijama – čak i onda kad oni nisu istovjetni hrvatskoj poziciji.

Dodatno konsolidirati i unaprijediti demokratske institucije unutar zemlje, učinkovitost državnih i pravosudnih organa, te omogućiti daljnju integraciju hrvatskog gospodarstva u europskim i globalnim okvirima. U kontaktima s drugim zemljama (a naročito s Britanijom), Hrvatska sebe mora predstaviti kao konsolidiranu demokraciju, a ne kao zemlju u tranziciji.

Identificirati područja vanjske politike u kojima postoji suglasnost između dviju zemalja, te predložiti intenzivnu suradnju u tim područjima – naročito u odnosu na zemlje Istočnog Jadrana. U tom smislu, Hrvatska mora iskoristiti eventualno otvaranje političkih i ustavnih pitanja u susjednim zemljama i ponuditi suradnju Velikoj Britaniji u rješavanju nekih od tih pitanja.

Osmisliti novu komunikacijsku strategiju u odnosu na Ujedinjeno Kraljevstvo, koja bi polazila od inzistiranja ne na tome da je Hrvatska vrlo važna zemlja za stanje u regiji, nego da je već prilagođena europskim standardima, da predstavlja pouzdanog partnera, te da njeno uključivanje u Europsku Uniju neće biti ni na koji način problematično za druge zemlje, a naročito za Ujedinjeno Kraljevstvo. Hrvatska komunikacijska strategija u odnosu na UK mora se temeljiti na načelu "zašto ne". Hrvatska ne želi uvjeriti Britaniju da je iznimno važna zemlja (takav bi pokušaj bio unaprijed osuđen na neuspjeh, jer Britanija u to nikad neće povjerovati), nego da je normalna, relativno neproblematična, ne suviše velika, i ni po čemu neobična zemlja, koja jednostavno ne zaslužuje biti izostavljena iz općeg trenda proširenja Europske Unije. Drugim riječima: Hrvatska jednostavno nije toliko različita od drugih europskih zemalja da bi na bilo koji način uznemirila jedan od britanskih vanjskopolitičkih prioriteta – "učinkovitu Europsku Uniju i sigurno susjedstvo".

Dobri odnosi sa strateškim partnerima Ujedinjenog Kraljevstva – a naročito Sjedinjenim Državama, Poljskom, Italijom i Turskom – mogu pomoći daljnjem pozitivnom razvoju hrvatsko-britanskih odnosa. Od naročite su važnosti odnosi s Turskom, budući da je Hrvatskoj u interesu da se ne stvori rivalitet s njom oko pitanja ulaska u Europsku Uniju, te s obzirom na to da je Turska važan politički faktor na Balkanu, te da je strateški partner i Sjedinjenim Državama.

Takva bi politika prema Velikoj Britaniji osigurala uspješnu implementaciju i hrvatskih vanjskopolitičkih ciljeva, jer bi Hrvatskoj osigurala moćnog saveznika i u NATO i u Europskoj Uniji. Drugo je pitanje, naravno, u kojoj mjeri Hrvatska želi biti bliska sa Ujedinjenim Kraljevstvom. Želi li ona ići i korak dalje od pune normalizacije i partnerskih odnosa – pa postati glavni britanski saveznik u regiji? Britanska vanjska politika traži po jednog važnog saveznika u svakoj regiji u svijetu, a u Jugoistočnoj Europi je to tradicionalno bila Grčka. No, u prostoru koji je nastao raspadom Jugoslavije, još uvijek je nejasno koja bi od država u regiji mogla biti "glavni saveznik" Velike Britanije. Sada kad su uklonjene neke ranije prepreke – primjerice nesporazumu oko odnosa prema ICTY – i za Hrvatsku ostaje otvorenom mogućnost da postane glavni britanski partner u regiji. Na njoj je da odluči želi li ili ne takvu poziciju.

Literatura

- Coker, Christopher, "Britain and the New World Order: The Special Relationship in the 1990s", *International Affairs*, Vol. 68, br. 3., 1992.
- Dunne, Tim, Wheeler, Nicholas, "Blair's Britain: a force for good in the works?", Cambridge University Press, Cambridge, 2001.
- Forster, Anthony, *Eurocepticism in Contemporary British Politics*, Routledge, London, 2002.
- Laurence, Martin, Garnett, John C., "British Foreign Policy: Challenges and Choices for the Twenty-First Century", Chatham House Papers, The Royal Institute of International Affairs, London, 1997.
- Little, Richard, Wickham-Jones, Mark (ur.), *New Labour's Foreign Policy*, Manchester University Press, Manchester, 2000.
- Munro, Colin A., "Croatia, United Kingdom and the European Union", *Croatian International Relations Review*, Vol 4, br. 12-13., 1998.
- Nye, Joseph, "Soft Power", *Foreign Policy*, Vol. 20, 1990.
- Nye, Joseph, *Soft Power: the Means to Success in World Politics*, Perseus Books, 2006.
- Pavlovska, Karina, "Humanitarian Intervention: Transforming the Discourse", *International Peacekeeping*, Vol 12, br. 4., 2005.
- Reynolds, David, "A 'Special Relationship'? America, Britain and the International Order Since the Second World War", *International Affairs*, Vol. 62, br.1, 1985-1986.
- Simms, Brendan, *Unfinest Hour: Britain and the Destruction of Bosnia*, London, Allan Lane, 2001.
- Smith, Karen E., Light, Margot, *Ethics and Foreign Policy*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.
- Spiering, Menno, "British Eurocepticism", *European Studies*, Vol. 20, 2004.
- Taylor, Ian, Williams, Paul, "The limits of engagement: British foreign policy and the crisis in Zimbabwe", *International Affairs*, Vol. 78, br. 3., 2002.
- Wallace, William, "Foreign Policy and National Identity in the United Kingdom", *International Affairs*, Vol. 67, 1991.
- Williams, Paul D., *British Foreign Policy under New Labour, 1997-2005*, Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Wallace, William, "British Foreign Policy after the Cold War", *International Affairs*, Vol. 68, 1992.
- http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4247500.stm.
- <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1044551741911>.
- <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029393573>
- http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6898587.stm.
- <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029393465>.

Summary

Foreign policy priorities of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and policy toward Croatia

The main goal of the article is to analyze foreign policy of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, focusing primarily on South East Europe, circumstances which influence its creation, and especially those aspects of British foreign policy which affect policy toward Croatia. Great Britain has an ambivalent attitude towards Europe; on the one hand it wants to be a part of Europe taking into account security, economic and political aspects, but at the same time taking into account historical, ideological and geographic reasons Britain does not perceive itself as one "in the heart of Europe", and especially not as just one of the 25 member states. In terms of South East Europe, the problem with Britain starts primarily when it seems that other countries (especially small, new and not so influential) do not show enough respect for Britain's status.

Reasons standing behind Britain's readiness for compromises, even when South East Europe countries do not accept it as a great power, are primarily related to the fact that normally South East Europe is not given a priority status.

British policy toward Croatia is based on the question of how much Croatia really presents potential ally in fulfilling British interest on the one hand and how much a problem on the other?

Key words: Great Britain, British foreign policy, foreign policy priorities, South East Europe, Western Balkans, Croatia